

Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Факултет по славянски филологии

Становище

Върху дисертационния труд на Виктория Кирилова
на тема

„Кант и „По следите на изгубеното време“
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Професионално направление 2.1. Филология (Теория на литературата)

От проф. д-р Никола Георгиев Георгиев

Докторската дисертация на Виктория Кирилова „Кант и „По следите на изгубеното време“ още в заглавието си свързва философски с литературни произведения. Философията говори за каквото може и каквото не може. Говори и за изкуствата и от изкуствата с по-голяма охота за художествената литература. От своя страна литературата с цялата си разностранност показва влечение и към философията. През 20-ти век бяха положени усилия да се скъса връзката философия – литература – литература – литературознание, да се обяви разводът на хилядолетния им брак – законен или не, друг въпрос. Трудове като дисертацията на Виктория Кирилова показват, че въпросните усилия не са били всесилни.

Връзката философия – литература вероятно се дължи много на обстоятелството, че двете са езикови явления – независимо колко рязка може да бъде разликата между техния речник и смислообразуване. На езикова основа има на български и в някои други езици и една частна връзка, която съчетава нещо като игрословица и философско-естетически размисъл – думата вкус.

„Вкус“ е една от ключовите думи на дисертацията. С уважение и тиха насмешка дисертацията напомня, че това голямо естетическо понятие тръгва от органа, разположен между челюстите и небцето – езикът – за да стигне до висините на третата критика на Кант. Очертава се криволичещият път от език (нещо

автоматично) – вкус (нещо гастрономично) – език (средство за общуване) – вкус (средищно понятието във философията и още повече в естетиката). Тръгнала по този път, дисертацията навежда на следния въпрос: след провала на вавилонската кула думата език е добила още едно значение – средство за общуване между хората, които го знаят. В български, в славянските и в някои други езици димата език е двузначна, но има и езици, които разделят *tongue* от *language*, *Zunge* от *Sprache*. Соред Вилхелм Хумболд всеки език създава свой свят. Дали това твърдение е безсмислено от край до край? Осъзнаваните и неосъзнаваните връзки доколко влияят на мисленето на хората за език, вкус е готова да попита обсъжданата дисертация. Някои научни трудове се опитват да изчерпят въпроса, с който са се заели – не успяват. Други изчерпват, недоизчерпват, но отварят вратата към нови въпроси. Дисертацията на Кирилова е от втория вид.

Такъв вид научни трудове може да правят и още нещо – изненадващо дръзки скокове. Ако на едната страна са възгледите на Кант за естетическото, вкуса, а на другата романите на Марсел Пруст, къде е връзката между тях? Оказва се в един вкусен (NB!) сладкиш наречен „Мадленка” по името на своя творец готвачката Мадлена. В разглеждания труд не само от великото до смешното, но и от сложното до простото има само една крачка. Произведенията на Пруст, представени в обширни цитати от оригинала и критични преводи на български, са отличен аналizationsонен успех на дисертацията.

Дисертацията е озаглавена „Кант и...”, но ако можеше заглавието би гласяло

„Кант и петнадесетина други философи...” И другите философи са представени с много богата осведоменост и интелектуална задълбоченост. Представени са и с осотроумна комбинативност, с тънка насмешка и самонасмешка. Прииска ми се да възразя – Ницше няма място във въпроса, но уважих дръзката свобода на избора.

Дисертацията съчетава високата образованост, находчивост, интелектуално творчество с насмешливата нагласа към себе си, и донякъде към темата си. Тя нарушава ред точки от канона на жанра докторска дисертация. Това може да подразни педантите, но без съмнение ще е полезно и приятно четиво за другите.

Въз основа на горепосочените качества и приноси убедено подкрепям присъждането на образователната и научна степен „доктор” на Виктория Кирилова.

Проф. д-р Никола Георгиев